

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 14/2009 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om faderskap och om upphävande av 18 och 22 § i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 8 september 2009 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om faderskap och om upphävande av 18 och 22 § i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur (RP 104/2009 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Markku Helin, justitieministeriet
- jurist Minna-Kaisa Liukko, utrikesministeriet

- hovrättsråd Marjatta Möller, Helsingfors hovrätt
- rådgivande jurist Sirku Nieminen, Befolkningsregistercentralen
- ledande socialarbetare Pii Pelkonen, Helsingfors stads socialverk
- advokat Kristiina Rintala, Finlands Advokatiförbund
- professor Ulla Liukkunen.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- magistraten i Villmanstrand
- magistraten i Åboregionen
- Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en översyn av lagstiftningen om internationella faderskapsfrågor. I propositionen ingår bestämmelser om tillämplig lag på faderskapsärenden, om finska myndigheters internationella behörighet i faderskapsfrågor och om erkännande av faderskapsbeslut som har meddelats i en främmande stat. De föreslagna bestämmelserna blir tillämpliga när ett ärende har internationell anknytning. Avsikten är att bestämmelserna ska ingå i lagen om faderskap.

Enligt förslaget ska i regel lagen i den stat där barnets moder var bosatt när barnet föddes till-

lämpas på faderskap direkt med stöd av lag. Om barnets moder inte var bosatt i någon stat när barnet föddes, ska lagen i den stat tillämpas som modern vistades i eller var asylsökande i. Vid bedömningen av vilken stat modern var bosatt i vid barnets födelse ska de vedertagna principerna inom internationell privaträtt tillämpas.

Finska myndigheter föreslås vara behöriga i faderskapsärenden när barnet eller den svarande är bosatt i Finland. I vissa fall ska också det faktum att barnet eller den svarande vistas i Finland eller är asylsökande i Finland utgöra grund för

behörigheten. Dessutom föreslås bestämmelser som gör det möjligt att avgöra ärendet i Finland även med lösare anknytning, om det finns särskilda skäl för det. I faderskapsärenden tillämpas alltid finsk lag.

Ett utländskt beslut som är giltigt i den ursprungliga staten ska erkännas i Finland utan särskild fastställelse. I förslaget finns dock bestämmelser om de omständigheter som utgör hinder för att erkänna ett utländskt beslut.

I propositionen föreslås även vissa smärre ändringar i gällande bestämmelser i lagen om faderskap. Dessutom föreslås det att de paragrafer i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur som gäller bestämmande av faderskap direkt med stöd av lag ska upphävas.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och stadfästs.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Regeringen föreslår i propositionen att lagstiftningen om internationella faderskapsfrågor ska ses över. Propositionen innehåller bestämmelser om tillämplig lag, om finska myndigheters internationella behörighet och om erkännande i Finland av utländska faderskapsbeslut. Det behövs en reform, menar utskottet, eftersom det internationella inslaget i familjeförhållanden lett till att de internationella faderskapsärendena blivit fler och mer komplicerade. Det är angeläget att den gällande bristfälliga och ställvis föråldrade lagstiftningen anpassas till de praktiska behoven. De föreslagna bestämmelserna är pragmatiska, funktionella och tillräckligt flexibla. Reformen underlättar för mångkulturella familjer mer än i bara faderskapsfrågor. Ett faderskapsbeslut påverkar nämligen också annat i individens liv såsom medborgarskap och barnets underhåll och arvsrätt. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Detaljmotivering

1. Lag om ändring av lagen om faderskap

7 kap. Bestämmelser som hör till den internationella privaträttens område

50 §. Tillämplig lag. Enligt paragrafen ska finsk lag tillämpas i ett faderskapsärende. Med hänsyn till att en främmande stats lag kan bli tillämplig i vissa fall med stöd av den föreslagna

47 § och för att förbättra den laginternas systematiken och begripligheten föreslår utskottet att 50 § får följande formulering: "I ett faderskapsärende ska finsk lag tillämpas, *om inte något annat följer av 47 §.*

51 §. Erkännande av utländska beslut. Enligt *1 mom.* erkänns ett beslut om faderskap som har meddelats i en främmande stat i Finland utan särskild fastställelse. Som villkor gäller att beslutet ska vara giltigt i den stat där det meddelades. Bestämmelsen stärker parternas ställning och minskar överlappningar i myndighetsarbetet, för i nuläget utreds faderskapet ofta två gånger, först i den främmande staten och sedan i Finland.

I propositionsmotiven sägs det att magistraterna får utgå från momentet när de registrerar faderskapsuppgifter i befolkningsdatasystemet. Men att en uppgift registreras är inte ett beslut på att ett utländskt beslut erkänns i Finland, påpekas det i motiven. Anteckningen i registret är alltså inte bindande för den myndighet som måste ta ställning till om det utländska beslutet ska erkännas eller inte. Utskottet vill förtydliga att regeringen med detta vill säga att man genom en anteckning i befolkningsdatasystemet inte bindande och rättskraftigt lägger fast att mannen i fråga är barnets far. Enligt den föreslagna 52 § kan en ansökan lämnas in till Helsingfors hovrätt om avgörande av om ett beslut som getts i en främmande stat ska erkännas i Finland eller inte. Helsingfors hovrätts beslut är bindande för alla

myndigheter. Under sakkunnigutfrågningen föreslogs det att det inte ska vara tillåtet att överklaga anteckningen i befolkningsdatasystemet, eftersom utvägen att lämna in en ansökan till Helsingfors hovrätt finns. Ett sådant förbud är enligt utskottet inte lämpligt, då anteckningen i befolkningsdatasystemet och ansökan till Helsingfors hovrätt juridiskt sett handlar om två olika saker. Dessutom har ett förfarande likt det i propositionen förekommit i beslut om vårdnad av barn allt sedan 1994.

Det lär finnas länder där man registrerar mammans far, dvs. barnets biologiska morfar, som far till ett utomäktenskapligt barn. Utskottet konstaterar att de föreslagna bestämmelserna gäller erkännande av utländska beslut om faderskap. Om någon i ett utländskt dokument antecknats som pappa bara för att bestämmelserna om födelseattester kräver det eller för att barnet ska få en laglig företrädare, är detta inte ett beslut om faderskap. Den föreslagna bestämmelsen gäller alltså inte erkännande av ett sådant beslut. Observeras bör också att 2 mom. 5 punkten föreskriver att ett beslut som har meddelats i en främmande stat inte erkänns, om beslutet är oförenligt med grunderna för Finlands rättsordning. Med hänvisning till denna punkt kan man låta bli att erkänna t.ex. faderskapsbeslut som flagrant strider mot den biologiska sanningen. Också kriterierna i 1 och 2 punkten för att neka erkännande försvårar försöken att kringgå t.ex. inresebestämmelserna med hjälp av faderskapsbeslut.

Det krävs ingående kunskaper om rättssystemet i respektive stater för att kunna tillämpa paragrafen. Därför är det viktigt att parterna är skyldiga att medverka i att utreda frågan. Men det behövs inga specialbestämmelser om det, eftersom parternas skyldighet att medverka finns inskriven i 31 § 2 mom. i förvaltningslagen (434/2003) och 17 kap. i rättegångsbalken.

52 §. *Fastställande av utländskt beslut.* Paragrafen ger rätt att hos Helsingfors hovrätt ansöka om fastställelse av om ett utländskt be-

slut ska erkännas i Finland eller inte. Hovrätten kan enligt 2 mom. ge barnet, pappan, mamman eller någon annan tillfälle att bli hörd, om det är nödvändigt för att utreda frågan och det går att ta reda på personens vistelseort utan svårigheter. Utskottet anser att huvudregeln bör vara att personerna i fråga ska höras, men att avsteg från regeln är tillåtet av uppräknade skäl. Utskottet föreslår följaktligen att momentet ändras så att hovrätten förpliktas att bereda de nämnda personerna tillfälle att bli hörda på de villkor som anges i momentet.

Förslag till beslut

Utskottet föreslår

att lagförslag 2 godkänns utan ändringar och

att lagförslag 1 godkänns enligt propositionen men 50 och 52 § med följande ändringar:

Utskottets ändringsförslag

Lagförslag 1

50 §

Tillämplig lag

I ett faderskapsärende ska finsk lag tillämpas, om inte något annat följer av 47 §.

52 §

Fastställelse av utländskt beslut

(1 mom. som i RP)

När hovrätten behandlar ett mål ska den ge barnet, fadern, modern eller någon annan tillfälle att bli hörd, om det är nödvändigt för att utreda frågan och det går att ta reda på personens vistelseort utan svårighet.

LaUB 14/2009 rd — RP 104/2009 rd

Helsingfors den 3 november 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Janina Andersson /gröna
medl. Esko Ahonen /cent
Kalle Jokinen /saml
Oiva Kaltiokumpu /cent
Ilkka Kantola /sd
Sampsa Kataja /saml
Krista Kiuru /sd

Jari Larikka /saml
Outi Mäkelä /saml
Raimo Piirainen /sd
Tuomo Puumala /cent
Tero Rönni /sd
Kari Uotila /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.